

Posudek oponenta na diplomovou práci

Martin Marek: Ústavní situace druhé republiky

Diplomová práce vypracovaná Martinem Markem má rozsah 58 stran. Z tohoto hlediska splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Opomenut není bohatý seznam použité literatury, v textu jsou uváděny odkazy na zdroje informací. Předložená diplomová práce má všechny vnější znaky, které by podobné dílo mělo mít. Práce je také, v rámci zvoleného pojetí, systematicky členěna.

Výhrady lze vznést k určitému rozporu mezi názvem práce a zpracováním přibližně její první poloviny. Název práce naznačuje, že autor se zaměří především na ústavněprávní problematiku. V necelé první polovině práce tomu tak v převažující míře však není, protože práce má spíše právněhistorický, nebo dokonce historický charakter. Je samozřejmé, že u práce věnované ústavnímu vývoji se nelze vyhnout popisu tehdejší situace, jejím příčinám a pozadí. Naopak, v tomto směru je práce velmi dobře vypracovaná a neopomíjí žádnou podstatou skutečnost. Nedostatek však spatřuji v tom, že rozhodující vývojové momenty nejsou téměř analyzovány z ústavněprávního hlediska, nebo jsou pouze naznačeny, aniž by byla využita další příležitost. Jak jsem již uvedl, tento nedostatek se týká především první, necelé, poloviny práce, v další části se již v zásadě nevyskytuje, snad s výjimkou závěru, který by měl mít více právní charakter.

Tato výhrada se týká více pasáží práce, z nichž některé uvedu dále, ale zásadní je v případě otázky ústavnosti, či neústavnosti, zbavení mandátů některých členů Národního shromáždění po 1. říjnu 1938. Autor na str. 21 své práce jen odkazuje na protiústavnost tohoto kroku, ale nevěnuje prostor otázce, zda opatření č. 253/1938 Sb. z. a n. zapadalo do určitého právního rámce, či nikoliv. Tedy, zda lze nalézt oporu pro tento krok v jiných předpisech, nebo zda se jednalo o utilitaristické opatření bez jakéhokoliv právního základu.

Bylo by přínosné zaměřit se na problém, zda Stálý výbor Národního shromáždění nějak překročil svou ústavní působnost při vydání výše zmíněného opatření, zda bylo vydáno řádnou procedurou, zda nemůže být považováno za provedení § 22 odst. 3 ústavní listiny pro případ porušení slibu člena Národního shromáždění. Bylo by také vhodné toto opatření srovnat s možnostmi zbavení mandátu poslance či senátora v jiných právních předpisech 1. čs. republiky, jako byly např. zákony umožňující zákaz činnosti politických stran. A v tomto kontextu by měla být podána odpověď, v čem spočívá protiústavnost diskutovaného opatření.

Dále by si pozornost zasloužila otázka většin a jejich výpočtu při stanovení kvóra při volbě prezidenta republiky, ale i v jiných případech (např. str. 23 – přijímání tzv. zmocňovacího zákona). Ani tento problém nemá tak jasné řešení, jak by se mohlo zdát na první pohled, a to ani dnes. Lze připomenout práci prof. Filipa, který se věnoval otázce, zda kvórum má být vypočítáváno z ústavou stanoveného počtu členů parlamentu, nebo z reálně obsazených mandátů.

Tam, kde autor píše o problému abdikace prezidenta, by bylo vhodné podat na str. 17 odkaz na konkrétní dílo prof. Hoetzela, a v otázce kontrasignace abdikáčního aktu by bylo vhodné doplnit vlastní úvahu, byť stručnou, proč není spolupodpisu třeba. Podobně by bylo vhodné rozvinout závěr kapitoly 3.2, který téměř chybí.

Z faktických záležitostí by bylo dobré, kdyby v práci byla věnována větší pozornost (ne více než 1/2 – 1 stránka) otázce, kde se prakticky „přes noc“ v ČSR vzaly ony autoritativní politické síly a osobnosti (více na str. 14 a 25). Další zajímavou záležitostí je ona shoda politiků a veřejnosti (str. 22) na osobě E. Háchy. Uvedený citát E. Basse vyzní jako značný omyl, jestliže se na osobu E. Háchy a jeho nejužších spolupracovníků podíváme důkladněji. Tehdy zjistíme, že byl přinejmenším obklopen a velmi úzce spolupracoval s osobami, které byly jednak zapojeny do hledání řešení dalšího života německé menšiny v rámci 1. čs. republiky v létě 1938, kde do značné míry doporučovaly požadavky vznesené SdP (a to byl důvod pro řadu osob, proč z těchto

vyjednávání odstoupily), a jednak se staly vysokými činiteli na Hradě v období Protektorátu, kdy se podílely na realizaci značné části německé politiky. Je tedy možné, že pro autoritativně-konzervativní politiky byl E. Hácha (obklopený uvedenými spolupracovníky) garancí dalšího vývoje směrem k jimi deklarované „podzimní revoluci“. Tomuto momentu by ale mohl být věnován přiměřený prostor v rámci případné rigorózní práce, nejedná se o téma pro diplomovou práci.

Zajímavou otázkou by bylo, zda měl zmocňovací zákon nějaký svůj vzor. Je známo, že posloužil jako jistá inspirace pro dekrety prezidenta Beneše zakládající orgány prozatímního státního zřízení. I to by však bylo téma pro další rozvinutí této práce.

Drobnou nejasnost lze nalézt na str. 28, kde autor píše o cenzuře, mj. i telefonních hovorů. Jednalo se o stálé odposlechy všech hovorů? A jaká byla situace v případě korespondence (dopisů)? Této otázce ale není třeba věnovat pozornost v rámci obhajoby.

Jistou výtku lze vznést vůči závěru, který by mohl obsahovat o něco více ústavněprávních závěrů, případně shrnutí. Otázkou je vhodnost formulace posledního odstavce na str. 54, který budí dojem, že většina národa přijala ona autoritativní a antisemitská opatření za své. Netvrdím, že tomu tak nemuselo být, ale jedná se opět o otázku, které by bylo vhodné věnovat více pozornosti dříve, případně odkázat na zdroj.

Jestliže je předložená diplomová práce po obsahové stránce zdařilá, potom to ani zdaleka nelze tvrdit po stránce formální. Autor se bohužel nevyhnul zásadním pravopisným chybám. Je *to opatření, ale nejsou ty opatření, ale ta opatření*. Tato chyba se vine celou prací jako červená nit a zbytečně snižuje jinak dobrý dojem. Podobně by se mělo uvádět Třetí říše, nikoliv „třetí říše“.

Horší je ale absolutní nedostatek respektování typografických pravidel. Po tečce za řadovou číslovkou musí vždy následovat mezera, znak na konci věty naopak od posledního slova mezera oddělovat nesmí, podobně jako nesmí být od slova mezerou oddělena značka poznámky pod čarou. Označování měsíců v datech by mělo být jednotné, a to nejlépe názvem měsíce. Autor necituje správně předpisy, zejména pokud se jedná o zkratku publikačního zdroje. Mezi zkratkou „č.“ a cifrou musí být také vždy mezera. Není vhodné, aby věta začínala cifrou, vhodnější je použít „dne atd.“ nebo změnit slovosled věty.

Tento nedostatek formy práce budí dojem, že se nejedná o závěrečnou práci ukončující vysokoškolské studium, i když obsah svědčí o něčem jiném. Je to o to mrzutější, že stačilo použít automatickou kontrolu v programu, v němž byla práce psána, a většina nedostatků mohla být napravena. Autor by to měl vzít v úvahu, protože v případě, že by takto připravil článek k publikaci, musel by provést veškeré opravy v rámci korektur ručně, nebo by k vydání vůbec nedošlo. V případě, že by práce byla využita pro práci rigorózní, by tento nedostatek musel být odstraněn.

Celkově je práce zdařilá, splňuje požadavky kladené na diplomové práce a je i přes některé připomínky k obsahu, které jsou z velké většiny míněny spíše jako inspirace do budoucna, způsobilá k obhajobě. V jejím rámci by měl autor věnovat prostor pro zodpovězení dvou otázek, již uvedených výše. Prvá se týká problému ústavnosti opatření č. 253/1938 Sb. z. a n. a je obsažena v textu psaném kurzívou na předešlé straně. Druhá se týká argumentace, pomocí které lze podepřít názor, že k abdikaci prezidenta republiku nebylo třeba kontrasignace.

Připravil: JUDr. Jan Kudrna, Ph.D.

Praha, 4. září 2008.

